

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

**CİNSİYET EŐİTLİĐİ ODAĞINDA
GELECEĞİN İNSANA YAKIŐIR İŐLERİ
YAKLAŐIMININ DESTEKLENMESİ İÇİN
TEKNİK YARDIM PROJESİ**

Müdahale 1.3. Yasal Belgelerin Toplumsal Cinsiyet EŐitliđi YaklaŐımı ile Hazırlanması Eğitimi

çalışmanın

geleceği

Av. F. Vildan YirmibeŐođlu

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAM OTORİTESİ

WEglobal

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

BAŞLARKEN...

Toplumsal Cinsiyet Eşitliği Nedir?

- Toplumsal cinsiyet, toplumsallaşarak öğrenilen çeşitli kalıp yargıları, beklentileri ifade eden bir terimdir.
- Toplumsal cinsiyet kalıp yargıları mesleklere, oyunlara, renklere dahi yansımaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Erkeğin akıllılıkla, kadının duygusallılıkla; liderliğin erkeklikle, hoşgörünün kadınlılıkla özdeşleştirilmesi; bazı mesleklerin «kadın mesleği» bazılarının ise «erkek mesleği» olarak görülmesi; tüm bunlar **toplumsal cinsiyet kalıp yargılarına** rnek olarak verilebilir.
- Toplumsal cinsiyet kalıp yargılarından doğan eşitsizlik, kadınların tarih boyunca istihdamdan, eğitimden, karar alma mekanizmalarından dışlanmasını ve kadınların özel alanlarla sınırlandırılmasını beraberinde getirmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

SUNUM İÇERİĞİ

- TÜRKİYE'DE YASA HAZIRLAMA SÜRECİ
  - TÜRK MEVZUAT SİSTEMİ
- BİR AB ÜLKESİNDEKİ MEVZUATIN İNCELENMESİ (ANAYASA-İŞ KANUNU)
- ÇALIŞMA HAYATINA İLİŞKİN ULUSAL MEVZUATIN GÖZDEN GEÇİRİLMESİ
- DAHA İYİ BİR DÜNYAYI YENİDEN İNŞA ETMEK....
  - TARTIŞMA: VAKA ÇALIŞMASI ÜLKESİNDEN HANGİ UNSURLAR TÜRKİYE'YE UYARLANABİLİR?
- MEVZUATTA CİNSİYETE DUYARLI DİL KULLANIMI
  - TOPLUMSAL CİNSİYET EŞİTLİĞİNİ ANAAKIMLAŞTIRMA KILAVUZU
- MEVZUAT TASLAĞI ÇALIŞMASI HAZIRLIĞI

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Türkiye'de Yasa Hazırlama Süreci

- 1) Kanun teklifinin TBMM başkanlığına sunulması
- 2) Teklifin komisyonlara havalesi ve komisyonlarda görüşülmesi
- 3) Komisyon raporunun genel kurulda görüşülmesi
- 4) Kanunun, Cumhurbaşkanınca yayımlanması ve yürürlüğe girmesi

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Milletvekilleri ve Cumhurbaşkanı kanun önermeye yetkilidir.
- Kanun teklifi bir veya daha fazla milletvekili imzasıyla verilebilir.
- Kanun teklifleri gerekçeleri ile birlikte sunulur.
- Genel gerekçede teklifin hazırlanmasını gerektiren genel nedenler açıklanırken, madde gerekçelerinde her maddenin düzenleniş nedenleri, kaldırılması, değiştirilmesi veya eklenmesi istenen hükümlerin neler olduğu ve kaldırma, değiştirme veya ekleme sebepleri açıkça belirtilir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Kanunlar, toplumsal eşitliğin sağlanması yolunda en etkili ve en doğrudan araçlardır.
- Toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan kadının dezavantajlı konumu, kanunlar aracılığıyla dengelenebilir.
- Bugün meclisteki kadın milletvekili oranı %17'dir. Kuşkusuz bu durum, sunulan kanunların içeriğini etkilemektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Vaka alışması- Bir AB lkesindeki Mevzuatın İncelenmesi

- Almanya Anayasası

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Almanya, AB hukukunun toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanması yolundaki direktiflerini anayasa ve yasalara katmak adına girişken bir AB ülkesidir.

- Alman Anayasasının Madde 3'üne göre:

(2) Erkek ve kadınlar eşit haklara sahiptirler. Devlet, kadın ve erkeklerin eşitliğinin gerçekten sağlanmasını özendirir ve varolan dezavantajların giderilmesi için çaba gösterir. (3) Cinsiyeti, soyu, ırkı, dili, yurdu ve kökeni, inancı, dini veya siyasi görüşleri dolayısıyla hiç kimse mağdur edilemez ve hiç kimseye imtiyaz tanınamaz.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Almanya, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamak amacıyla, olumlu eylem ilkesini yasalarına da katmıştır.
- Almanya- özellikle kamu sektöründe, olumlu eylem ilkesini bir **yükümlülük** olarak kabul etmiştir.
- Almanya'da kamu kurumları, kadınların temsilini artırmak için eşitlik planları benimsemekle yükümlüdür.
- şirket yönetim kurullarındaki kotalar, iş hukukunda olumlu eyleme örnek olarak verilebilir. Bağlayıcı kotaları kabul eden Almanya'da şirket yönetim kurullarındaki kadınların oranı ortalama yüzde 35,3'tür.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Çalışma Hayatına İlişkin Ulusal Mevzuatın Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Uygun Kanun Yapım Tekniği Açısından Gözden Geçirilmesi

- Anayasa ve İş Kanunu

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Anayasa

- 2000'li yılların başından itibaren, Türkiye Anayasa başta olmak üzere İş Kanunu'nda (2003), Medeni Kanun'da (2001) ve Ceza Kanunu'nda (2004) kadın erkek eşitliğini geliştirici ilerici düzenlemeler gerçekleştirmiştir.
- 2004 tarihli Anayasa'nın 10. Maddesi'nde önemli bir değişiklik yapılmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Anayasa

- Türkiye Anayasasının 10. maddesi aŐađıdaki gibidir:
- *X. Kanun önünde eşitlik*
  - Herkes, dil, ırk, renk, cinsiyet, siyasi düşünce, felsefi inanç, din, mezhep ve benzeri sebeplerle ayırım gözetilmeksizin kanun önünde eŐittir. Kadınlar ve erkekler eşit haklara sahiptir. Devlet, bu eŐitliđin yaŐama geçmesini sağlamakla yükümlüdür. Bu maksatla alınacak tedbirler eşitlik ilkesine aykırı olarak yorumlanamaz.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu

5. Madde;

- İş ilişkisinde dil, ırk, renk, cinsiyet, engellilik, siyasal düşünce, felsefi inanç, din ve mezhep ve benzeri sebeplere dayalı ayırım yapılamayacağı,
- İşverenin biyolojik veya işin niteliğine ilişkin sebepler zorunlu kılmadıkça, bir işçiye, iş sözleşmesinin yapılmasında, şartlarının oluşturulmasında, uygulanmasında ve sona ermesinde, cinsiyet veya gebelik nedeniyle doğrudan veya dolaylı farklı işlem yapamayacağı,
- Aynı veya eşit değerde bir iş için cinsiyet nedeniyle daha düşük ücret kararlaştıramayacağı, cinsiyet, medeni hal ve aile yükümlülükleri, hamilelik ve doğumun, iş akdinin feshi için geçerli sebep oluşturamayacağı hükmü getirmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu

5. Madde;

- İşyerinde cinsel taciz ve kısmi çalışmaya ilişkin hükümler de ilk kez Kanun'da yer almıştır. Türk İş Hukuku'na göre işverenin “işçiyi gözetme borcu” çerçevesinde çalışanın, vücut bütünlüğünü, sağlığını ve yaşamını korumakla ve iş yerinde iyi niyet kurallarına uygunluğu sağlamak gibi görevleri vardır.
- İş Kanunu'nda kadın çalışanlara verilen ücretli doğum izin süreleri de artırılmıştır, 8 hafta doğum öncesi ve 8 hafta doğum sonrası olmak üzere AB Direktiflerinde belirtilen 16 hafta minimum ücretli doğum izni süresi bu şekilde uygulamaya konulmuştur.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu

74. Madde;

- Kadınlar genel olarak doğumdan önce 8 hafta, doğumdan sonra 8 hafta olarak toplam 16 hafta doğum izni kullanabilmektedir.
- İsteği halinde kadın işçiye, 16 haftalık sürenin tamamlanmasından veya çoğul gebelik halinde 18 haftalık süreden sonra 6 aya kadar ücretsiz izin verilebilmektedir. Bu süre, yıllık ücretli izin hakkının hesabında dikkate alınmamaktadır.
- Kanunda 2016 yılında yapılan düzenleme ile bu iznin, üç yaşını doldurmamış çocuğu evlat edinme hâlinde eşlerden birine veya evlat edinene de verilebileceği hükmü getirilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

4857 Sayılı İş Kanunu

74. Madde;

- Kadın işçi, çalışmasında sakınca olmadığı takdirde doğumdan önceki 3 haftaya kadar çalışabilmekte ve kullanmadığı doğum öncesi izni, doğum sonrası izinlerine ekleyerek kullanabilmektedir.
- İş Kanunu'nda 2011 yılında yapılan düzenleme kapsamında erken doğum yapması halinde kadın işçiye doğumdan önce kullanamadığı doğum izni sürelerini doğumdan sonra kullanabilme imkânı sağlanmıştır.
- Doğumda veya doğum sonrasında analık izni kullanılırken annenin ölümü hâlinde, işçi babaya anne için öngörülen süre kadar izin verilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Toplumsal Cinsiyet Eşitliğine Uygun Kanun Yapım Tekniği Açısından Diğer Ulusal Mevzuat

- 657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu
- 4688 sayılı Kamu görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu
- 6356 sayılı Sendikalar ve Toplu İş Sözleşmesi Kanunu
- 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu
- Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi konulu Başbakanlık Genelgesi

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

- Kanuna 2016 yılında yapılan ekleme ile ocuk sahibi olan memur ebeveynlere yarım zamanlı çalışma hakkı getirilmiştir.
- Memur ebeveynler, analık izni/babalık izni kullandııarsa bu sürenin bitiminden itibaren çocuğun ilköğretime başladığı tarihten sonraki ay başına kadar yarım zamanlı çalışabilmektedir.
- Bu haktan ocuk evlat edinen memurlar da yararlanabilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

657 Sayılı Devlet Memurları Kanunu

108. Madde;

- Çocuk sahibi olunması durumunda ebeveynlerin 24 aya kadar ücretsiz izin hakkı bulunmaktadır.
  - Kadın memur, analık izni süresi bitiminden itibaren,
  - Eşi doğum yapan erkek memur ise doğum tarihinden itibaren bu haktan yararlanabilmektedir.
- 3 yaşını doldurmamış bir çocuğu evlat edinen memurlar da bu haktan yararlanabilmektedir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu

- 11/04/2012 tarihli ve 28261 sayılı Resmî Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 6289 sayılı Kanununun 14. maddesi ile 4688 sayılı Kamu Görevlileri Sendikaları ve Toplu Sözleşme Kanunu'nun "Sendika ve Konfederasyonların Yetki ve Faaliyetleri" başlıklı 19. maddesinde sendika ve konfederasyonların faaliyetlerde bulunurken kuruluş amaçları doğrultusunda toplumsal cinsiyet eşitliğini gözetecekleri hüküm altına alınmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu

20/06/2012 tarih ve 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanununun 10. maddesinde işverenin işyerinde iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapması zorunluluğu hükme bağlanmıştır. İşverenin risk değerlendirmesi yaparken genç, yaşlı, engelli, gebe veya emziren çalışanlar gibi özel politika gerektiren gruplar ile kadın çalışanların durumlarını da dikkate alması hususu kanun maddesinde belirtilmiştir.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi konulu Başbakanlık Genelgesi

- 2004 tarihli ve 'Personel Temininde Eşitlik İlkesine Uygun Hareket Edilmesi' konulu Başbakanlık Genelgesinde;
  - Kamu kurum ve kuruluşlarının personel alımında hizmet gerekleri dışında cinsiyet ayrımı yapılmaması gerektiği bildirilmektedir.
  - Böylece kamuya işe alımlarda doğrudan cinsiyete dayalı işe alımlar ve özellikle de ilanlarda cinsiyet belirtme bu Genelge ile yasaklanmıştır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

Mevzuatta Cinsiyete Duyarlı Dil Kullanımı

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Yasal mevzuatlar hazırlanırken, toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olmak; yasaların farklılıkları gözeten biçimde hazırlanabilmesini beraberinde getirecektir.
- Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, tüm politika sektörlerinde açıkça bir toplumsal cinsiyet boyutu gözetilmesini içerir. Ayrıca toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması yaklaşımı, kadınlara diğerlerinden ayrı olarak bakmaz, kadın ve erkeklerin ikisini birden gelişme sürecinin aktörleri ve faydalanıcıları olarak görür.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Toplumsal cinsiyetin anaakımlaştırılması, kamu politikalarının kadın, erkek, ve çocuklar fark etmeksizin tüm vatandaşların ihtiyaçlarına daha etkili bir biçimde karşılık vermesini sağlamaktadır. Aynı zamanda, kamu müdahalelerini daha etkili hale getirmektedir ve eşsizliklerin sürekli hale gelmemesini sağlamaktadır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

- Mevzuatlar hazırlanırken, toplumsal cinsiyete duyarlı dil kullanımına dikkat edilmelidir. Örneğin cinsiyetçi bir ifade olan «adamakıllı» kelimesi yerine «doğru düzgün» ifadesine yer verilebilir.
- Yasal mevzuatların kadınların özgül farklılıklarını, ihtiyaçlarını içerebilmesi için; mevzuatlar hazırlanırken toplumsal cinsiyet duyarlılığına sahip kadınların katılımının gerçekteşmesi faydalı olacaktır.

Bu proje Avrupa Birliği ve Türkiye Cumhuriyeti tarafından finanse edilmektedir.

TEŞEKKÜRLER EDERİZ.

çalışmanın

geleceği

IKG
PRO

İNSAN KAYNAKLARININ
GELİŞTİRİLMESİ
PROGRAMI ÖZGİRİTESİ

WEglobal

T.C. ÇALIŞMA VE
SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIğI